

Anna Čmejrková: Obraz „pražského jara“ a roku 1968 v české literatuře 2. poloviny

20. století jako problém emblematické redukce

(posudek vedoucího diplomové práce)

Diplomantka si zvolila produktivní a jak materiálově, tak zobecňujícím teoretickým potenciálem nosné téma literární re-representace jako redukce dění ze sféry aktuálního světa do světa fikčního. Zkoumá způsoby vytváření literárního obrazu dějinného úseku „pražského jara“, který je i dosud v živé paměti dostatečně významově i hodnotově zatížen, ale který v 70. a částečně i v 80. letech 20. století byl takřka krystalickým emblémem, jenž rozdělával literární díla do binárně opoziční škály „oficiální“ versus „ineditní a exilová“. Proto je v tomto případě zcela patřičné, že diplomová práce po úvodní metodologické kapitole dělí beletristický materiál z hlediska distribuce textů, a nikoli dle hodnotových či narativních kritérií. Tento rys je zároveň jakýmsi synekdochickým vyjádřením diplomantčina přístupu, založeného na pečlivém čtení a interpretování, kdy teprve analýza materiálu vytváří následně širší konceptualizace.

Úvodní metodologická kapitola se věnuje výraznému, ale zároveň i nepoddajnému problému emblematicky redukovaného literárního či uměleckého obrazu. Syntetizuje východiska vytyčená Rolandem Barthesem či v našem prostředí Vladimírem Macurou, která zároveň produktivně rozvíjí za pomoci soudobých kognitivních přístupů. Ukazuje, jak zredukovaný obraz něčeho získává narativní sílu, dovolává se apelativně čtenářova souznění, a zároveň – více či méně zjevně – zakládá ideologický způsob čtení stavu jevů a věcí ve světě aktuálním.

Toto východisko není v daném případě jen očekávaným kompozičním postupem diplomové práce, ale je i funkčním nastavením rastru čtení zvolených beletristických obrazů „pražského jara“. Anna Čmejrková analyzuje beletristická díla v obou distribučních kategoriích nikoli jedno po druhém, ale komparuje shody a rozdíly v provedení zvoleného literárního obrazu. Tím práce nabývá mnohem dynamičtější podoby. Bez jakéhokoli přeinterpretování jí totiž vychází především v oficiální literatuře zcela ustálené spektrum významotvorných emblémů, které jsou pouze variovány tak, aby sugerovaly svoji „pravdivost“ či esenciální platnost. Jako produktivní se ve sféře zobrazeného světa ukazuje především emblematické postavy, koncipované na základě třídního původu a životního způsobu. Obdobně se jako nosná a významotvorná ukazuje narativní složka prostoru (spojená obvykle i s časovou dimenzí) a složka dějová, jež vytváří ideově silný rámec motivovanosti událostí „pražského jara“. Anna Čmejrková zcela přesvědčivě ukazuje, jak se oficiální

literatura 70. a 80. let 20. století vrací k postupům budovatelské prózy 50. let a jak velká míra shody zde bez ohledu na individuální autorství panuje. Spektrum oficiálně vydaných próz s tematikou „pražského jara“ vytváří homogenní „žánr“, který se řídí totožnými ideologickými premisami natolik, že i narativní způsoby jsou redukovány na aplikaci této sdílené generativní gramatiky vyprávění.

Obraz „pražského jara“ v literatuře ineditní a exilové je mnohem diverzifikovanější: i zde se však vyjevuje spektrum produktivních emblémů, jež tento obraz stabilizují a dávají mu určitou substanciální a ideologickou náplň. Anna Čmejrková i zde interpretuje citlivě, drží se textů a zobecnění vytváří uvážlivě, bez paušalizací či přeinterpretování.

Dějový výsledkem celé diplomové práce je pak závěrečná kapitola, kde diplomantka pozorované a analyzované emblémy zakotvuje do souhrnné literárněhistorické konceptualizace. Ukazuje – a myslím, že velice prokazatelně – produktivnost celé emblematické re-prezentace „pražského jara“ a nabízí závěry, které přinášejí nové a podstatné poznatky ke zkoumanému tématu. Celá diplomová práce se tak stává nejen důkazem diplomantčiny schopnosti, ale je také prokazatelným přínosem soudobé české literární historii: dané téma je pro teď a tady dostatečně zanalyzováno a vyjádřeno.

Celek práce, myslím, nejen splňuje, ale svým pečlivým myšlenkovým i textovým provedením i převyšuje standardy kladené na diplomové práce na FF UK. Proto práci **rozhodně doporučuji k obhajobě.**

V Praze dne 19. 5. 2008

Doc. PhDr. Petr Bílek, CSc.